

riho maršála Reichenau z 10. října 1941. Narizoval nemilosrdné řádění německé soldatesky na území Sovětského svazu bez ohledu na zákony a zvyky válečné a bez ohledu na jakékoliv zásady lidskosti. Plány zločinů na sovětských v-ých z-ích byly však německým vrchním velitelstvím připraveny již před útokem na Sovětský svaz. Soud zjišťuje v rozsudku (str. 46), že již více než měsíc před útokem Německa na Sovětský svaz OKW (vrchní velitelství německé branné moci) pracovalo na speciálních plánech pro zacházení se sovětskými politickými činiteli, kteří sloužili v Sovětské armádě, padnou-li do zajetí. Jeden návrh byl, aby političtí komisaři armády nebyli uznáni za v-é z-e a likvidováni nejspíše v přechodném táboru pro v-é z-e. Keitel potvrdil, že instrukce, uskutečňující tento návrh, byly německé armádě vydány.

Dne 17. července 1941 vydalo Gestapo rozkaz, aby všichni sovětští v-í z-i, kteří jsou nebo by mohli být nebezpeční národním socialismu, byli zabití. Dne 8. září 1941 vydal generál Reinecke, náčelník zajateckého odboru při OKW rozkaz, v němž se praví: „Bolševický voják proto ztratil jakékoliv právo, aby se s ním zacházelo jako s čestným protivníkem podle ženevské konvence.“

Sovětští v-í z-i byli „značkováni“. Zvláštní znamení jim byla vpalována na tělo podle rozkazu OKW z 20. července 1942. Sovětských v-ých z-ů bylo užíváno také k bakteriologickým pokusům, jak zjišťuje rozsudek na str. 48. Zločiny na sovětských v-ých z-ích byly tak pobuřující, že náčelník německé výzvědné služby admirál Canaris protestoval s poukazem na mezinárodní právo. Keitel poznamenal na Canarisovo memorandum: „Tyto námitky pramení z vojenského pojmání rytířského vedení války. Toto je však ničení ideologie. Proto schvalují a kryjí opatření.“ Jakých rozměrů tyto zločiny dosáhly, toho je důkazem v rozsudku na str. 47 citovaný dopis Rosenberga Keitlovi. Praví se v něm: „Osud sovětských v-ých z-ů v Německu je . . . tragedií největšího rozsahu.“

Podobně si počínali Němci k v-ým z-ům jiných slovanských národů.

Závěrem možno říci toto: totální válku vedenou moderními technickými prostředky nelze spoutat právními předpisy, tak jako nelze povodeň zastavit výstražnými tabulkami.

Použití atomové bomby ukazuje maršnost všech snah o zlidštění války.

Slovník veřejného práva českosl.

Když pak k tomu ještě tyto zkázonosné zbraně se dostanou do rukou zločinných, pak svět nemůže nic jiného čekat než apokalyptickou pandestrukci, při níž osud civilního obyvatelstva je právě tak málo důležitý jako osud v-ých z-ů. Naopak: právě ničením životů lidí bezbranných šíří se hrůza potřebná k zlomení odporu.

Válku nelze zlidštit, nutno ji vyloučit. To je jediná záchrana lidské civilizace. Válka je nejvyšší zlo a nejtěžší mezinárodní zločin.

Tak ji označil Mezinárodní vojenský tribunál v Norimberku ve svém rozsudku. Úkolem norimberského soudu nebylo jen potrestat obžalované za zločin útočné války, za zločiny válečné (mezi nimi zločiny na v-ých z-ích) a za zločiny proti lidskosti, nýbrž také ukázat lidstvu příčiny těchto zločinů, jejich rozsah a způsob, aby lidstvo nepripustilo jejich opakování.

Literatura.

Učebnice mezinárodního práva, Hobza: „Přehled mezinárodního práva válečného“, Praha, 1946, Jackson: „The Nuremberg Case“, New York 1947, Poljanskij: „Meždunarodnoje pravosudije i postupniki vojny“, Moskva 1945, Trajnin: „Ugolovnaja otvetstvennost gitlerovcev“, Moskva, 1944, Schwarzenberger: „International Law and Totalitarian Lawlessness“, Londýn, 1943, Ečer: „Právo v boji s nacismem“, Brno, 1946, Ečer: „Norimberský soud“, Praha, 1946, Dokumenty Mezinárodního vojenského tribunálu vydané v roce 1946, 1947 a 1948 v Londýně v Státním nakladatelství (His Majesty's Stationery Office) a to: „Judgement of the International Military Tribunal for the Trial of German Major War Criminals“, „Opening Speeches of the Chief Prosecutors“, „Speeches of the Prosecutors for the United States of America, the French Republic, The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and the Union of Soviet Socialist Republics at the Close of the Case against Individual Defendants“, „Speeches of the Prosecutors (následuje výčet států jako v předešlém) at the Close of the Case against the Indicted Organisations“, a konečně protokol celého přelíčení: „The Trial of German Major War Criminals, Proceedings of the International Military Tribunal, sitting at Nuremberg, Germany“.

Bohuslav Ečer.

Zájmy veřejné.

Hlavní problematikou veřejných zájmů jsem se obíral v hesle Vyvlastnění (ad II). Zde zbývá obírat se otázkou mimo rámec vyvlastnění, a to v hlavních rysech.

Zákon může upravit činnost správních úřadů určením přesných skutkových

podstat. Ale neobejde se bez pružných pojmů, protože by jinak nezvládl rozmanitost životních poměrů. Tentýž zákon operuje skutkovými podstatami různé přesnosti. Tak na př. § 36 venk. stav. ř. českého č. 5/1889 z. z. ustanovuje, že se má hleděti na to, co stanoví tento řád stavební, jakož i na zdravotní a jiné poměry veřejné, dále na to, čeho vyhledává krasochuť, i může stavební úřad odepřít také povolení ke stavbě, kterou by náměstí, třída neb ulice patrně se zohyzdila. Kromě toho má se přihlížeti k svérázu nebo k zamýšlenému utváření vzhledu místa, ulic a krajiny, k památkám a k pozoruhodným přírodním útvarům (§ 74 vl. n. č. 305/1940 Sb.). St. ř. jsou také příkladem normy, kde tytéž veřejné zájmy se různě posuzují v jednotlivých fázích stavebního řízení od plánu polohy přes řízení parcelační až k stavebnímu konsensu.

Poučným polem je zvláště právo policijní se svými pružnými pojmy — viz heslo Policie, při čemž zvláště upozorňuji na Boh. adm. 1160, kde lze při báňské policii názorně studovati rozdíl mezi zájmy soukromými a veřejnými.

Někdy k určitému objektu (činnosti) se vížou veřejné zájmy, jichž ochrana je dána do rukou různých úřadů, po př. s hlediska různých zákonů — stavba, která je zároveň živnostenskou provozovnou.

Našemu právu jsou známy případy atrakční moci úřední kompetence, kde úřad chránící vyšší veřejné zájmy absorbuje příslušnost úřadů chránících veřejné zájmy nižšího řádu. Vyskytují se tu četné sporné otázky.

Někdy právní řád zná prosté veřejné zájmy, abych se tak vyjádřil, a zájmy kvalifikované, mluvě o důležitém, naléhavém, nezbytném veřejném zájmu a p. Povinnosti úřadu je odůvodniti v zájmu strany, že je dán takový kvalifikovaný veřejný zájem. V této souvislosti znovu zdůrazňuji, že při zjišťování existence veřejného zájmu nejde o volné uvážení, nýbrž o řešení otázky právní. Někdy bude třeba hledati odpověď v bedlivém rozboru celého obsahu a úmyslu zákona.

K jakým důsledkům straně nepříznivým by mohlo docházeti při nerigorosním postupu úřadů, je také patrné na př. z § 77 správního řádu č. 8/1928 Sb., podle něhož může odkladný účinek odvolání býti vyloučen, je-li to odůvodněno naléhavým zájmem veřejným. Považme, že do takového výroku není odvolání přípustné a že

vyloučením odkladného účinku ztrácí odvolání po př. vůbec smysl. Opatrná strana v odvolání ve věci samé bude namítati nesprávnost vyloučení odkladného účinku, aby v řízení před Nssem jí nemohlo býti namítáno, že jde o nepřípustnou novotu.

Jiří Hoetzel.

Zákon a zákonodárství.

1. Obecný pojem. 2. Z. v právu. 3. Z. ve smyslu materiálním a formálním. 4. Zákonodárství a Montesquieuova trojdílnost moci. 5. Z. a ústava. 6. Z. a nařízení. 7. Delegation moci zákonodárné. 8. Orgány zákonodárné. 9. Zákonodárství jednotné a dělené. 10. Zkoumání platnosti zákonů. 11. Zákonodárství podle ústavní listiny čsl. 12. Čsl. zákonodárství v období mezi Mnichovem a vydáním nové ústavy.

1. Obecný pojem. Zákon znamená původně ve všech řečech (*νόμος*, *lex*) totéž, co „norma“, t. j. výraz něčeho, co má býti. Tedy buď něčí příkaz, zpravidla obecný, nebo výraz nějakého obecného a objektivního (t. j. nikým nepřikazovaného) normativního řádu. Zákonem v tomto původním významu bylo tedy jak přikázání boží (na př. Desatero), tak mravní zásada nebo principy spravedlnosti (řecký *ἀγαθος νόμος*).

Až v přeneseném a druhotném významu jest tohoto pojmu používáno i tam, kde jde o zákonitost příčinnou, mechanickou, nechtěnou a nenormativní, t. j. tam, kde se mluví o obecných a nutných zákonech přírodních. Jen ta historická skutečnost, že přírodní zákonitost byla původně odvozována od příkazů tvůrce — Boha, vysvětluje synonymitu představ dnes tak diametrálně různých. Přesto, že pojem z. v přírodních vědách tak zdomácněl, je přece jeho původní, t. j. normativní význam jasně pocíťován jako vlastní jeho pojmový obsah. Oběma těmito pojmy jest společná jedna vlastnost, totiž obecnost, nutnost a bezvýhradná platnost, byť v obou případech platnost zcela jiné povahy.

2. Zákon v právu. Omezíme-li se na normy právní, a to na právní normy v nejširším smyslu, je jasno, že ne každá právní norma jest zákonem. Tak především je v pojmu z. znak obecnosti (viz však níže o t. zv. zákonech formálních), i když jsme si vědomi relativnosti pojmů: obecná a konkrétní norma. Za druhé všude tam, kde právní řád vykazuje vyšší a nižší normy jest z. název norem hierarchicky vyšších,